

GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazet'a este de 2 ori: Mercuria si Duminec'a, F6ia, candu concedu ajutoriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri externe 12 fl. v. a. pe unu anu seu 2 1/3 galbini mon. sunat6ria.

Anulu XXXIV.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 54.

Braslovu 22 10 Iuliu

1871.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA.

Transilvania.

Unu respunsu!

„Pesti Napló“ numesce partia romana autonomistica din Transilvania „agitatori reactionari daco-romani“, cari graviteza catra Vien'a si catra Bucuresci (cum in ambe partile?).

Spre a nu intinde multa vorba, se analisamu aceste epitete din cuventu in cuventu.

Agitatori! In state constitutionali, — ba si absolutice, — ori cine are dreptu a lucra pentru binele patriei si pentru latirea convictiunilor proprie intre marginile concesse de legi; — noi respectamu legile; — ne ar' paré inse forte bine, candu unele din ele ar' deveni catu mai curundu modificate, cá se potemu fi si noi in acordu cu ele.

Cum potemu noi spre ecsemplu dice: Juru, ca privilegiulu finantiaru donatu concivilor nostri secui (cu dreptulu de fertu beuturi spirituali) este dreptate pentru ceialalti conlocuitori transilvani;

seu juru, ca legea electorale pentru Transilvania este dreptate pentru romani;

juru, ca legea pentru nationalitati (ori mai bine disu, in contra lor) este dreptate pentru romani, — si din punctu de vedere generalu pentru statu, non plus ultra a intieptiunei guvernamentali, ca adica toti aceia ce nu profesionéza principale depuse in ea, suntu ignoranti, patrioti rei reactionari — St. Stefanu inclusive;

juru, ca arbitriulu — si acesta inca unilaterale, — prin care se incorporara Transilvania cu Ungaria, este dreptate pentru romani;

juru, ca dlu Tisza a avutu dreptu, candu a disu in parlamentulu pestanu, ca toti acei romani, ce nu suntu de una opiniune politica cu dlui in privinti'a eschiderei natiunei romane, cá atare, adica cá corporatiune politica regnicolaria, dela afacerile publice de statu, se-si ié catrafusele si se se duca preste confinia;

juru, ca este dreptatea incarnata, candu barbati de statu actuali, respingu pe romanii cei, cari nu cunosc limb'a maghiara, din servitiale publice — de si altmintrea apti, — numai sub acestu titlu; éra pe cei maghiari i institue in regiunile administrative romane, fara cá aceia se scia romanesce, — ori se fia calificati pentru administratiunea publica; — se intielege, ca cele trei milioane de romani trebuie se invetiá maghiarésce, déca voiescu a se folosi de beneficale institutiunilor publice, — sustienute de ei cá si de altii!

juru, ca este dreptate pentru romani, candu pentru Bud'a-Pest'a se votéza cateva ducine de milioane pentru infrumsetiare, — pentru institute de cultura maghiare asemene, ér' pentru cele romane, — nemica si diumetate.

Se potu cere acele juramente dela noi? — Nu!

Apoi avemu totu dreptulu a lucrá, cá aceste se devina in altu modu, mai conformu convictiunilor nostre.

Reactionari! Cum nu? — Inse despre acésta amu mai vorbitu intr'unu Nr. alu „Gazetei“ . . . , si ne tienemu de datorintia patriotica a fi „reactionari“ in acelu intielesu alu cuventului Avemu si intre maghiari multi barbati eminenti, cari

nu jura la t6te, ce facu partitele maghiare din parlamentu in egoismulu lorú celu neauditu in Europa. —

Daco-romani! — asia este suntemu „daco-romani“, — buna óra cum ai dice „csángómagyarok“, numire etnografica-topografica si istorica; — la totu ce trece preste acésta nu suntemu noi de vina. —

Vien'a si Bucuresci!

Ah! aici este ce este!!

Eh bien! pentru ce se nu gravitamu noi la Vien'a? Spre a nu face concurentia ómenilor lui „P. Napló“? Noi cugetamu asia! — Voi deákistii si regimulu vostru ne asupriti politicesce; — apoi ori cine voiesce a scapá de asupriti. In Vien'a residéza regele, — despre care voi diceti, ca este numai esecutoru vointiei maioritatiei parlamentului, de candu s'a incoronatu, — despre Inaltu Care inse noi tienemu tare, ca nu va uitá, ca suntemu si noi suditii lui, si ca de atributele cor6nei se tiene si aceea a chiamá pe partite la ordine devenindu ele in egoismulu lorú pre asuprit6rie; — si va dice: „Justitia regnorum fundamentum!“ Apoi de candu este crima in contra Austro-Ungariei a gravitá la Vien'a?

Noi amu fostu acceptatu „constitutiunea din Februaru“ — voi maghiarii asemene, — numai cu ceva garnitura nationala, — nu in folosulu pop6loru ungare — ci simpliciter in folosulu rasei maghiare, — o garnitura acésta, pentru noi destulu de acra. — In privinti'a gravitatiunei la Vien'a suntemu cuitu.

Dér' este crima a gravita la Vien'a, de candu a fostu Klapka la Berlinu? — Promisu-va dlu Bismark domnirea absoluta preste romani — pe timpu mai indelungatu, decum sperati a o ecsercitá in poligl6ta Austro-Ungaria?

Déca va promisú fia-ve de bine, — nóue ne remane mangaiarea, ca atunci vomu fi asemene, adica selavi politici si voi si noi!

In fine una intrebare colegului „P. Napló“!

Ce ar' fi astadi, — seu in viitoriu de voi maghiarii, candu dela Tis'a pana la Brasiovu, — ba chiaru pana la marea négra in locu de romani, ar' locui germani ori serbi in maioritate? — Sp. F.

Braslovu 22 Iuliu 1871.

Societatea academica romana

e convocata la sesiunea anuale pe 1-a de Augustu la Bucuresci. Membrii societatei voru postpune t6te, cá cu fiinti'a de facia se inaltie prestigiulu paladiului literaturii romane, uniculu bunu comune, pentru a carui viétia, in florire si prosperare, rogamu cerulu si pamentulu, cá se lucre neincetatu!

Cu multa satisfactiune si bucuria primimu si scirea din Romania, ca camer'a, ma si senatulu a deslegatu caus'a strousbergiana asia, cum cerea demnitata si interesele statului romanu. Non omnes fabios abstulit una dies. Se aflara anime romane si in camer'a presenta, in care bate pulsulu patriotismului cu caldur'a receruta, macaru de ar' bate intocma si pentru scopurile inaltiarei romanismului la cultura si prin ea la viétia cea glori6sa conditionata de ea. Tocma primimu despre acestu evenimentu urmat6ria corespondentia, carei ei damu primulu locu pentru satisfactiune, cu t6te, ca si la noi se afla detentori de obligatiuni strousbergiane

cu diecile si sutele de mii, cari inse postpunu interesulu privatu celui publicu si se bucura impreuna. Éca corespondenti'a:

Bucuresci, Iuliu 1871. Credu, ca nu va fi de puçinu interesu pentru fratii nostri transcarpatini de a cun6sca si ei, cari se intereséza atatu de multu de s6rtea romanismului, nu certele teribile si inversionate ce s'au ivitu la 5—6 l. c. in camer'a Romaniei in cestiunea Strousberg, nu lupt'a crancena dintre membrii romani ai predisei camere si intre elementulu strainu, adusu, coadunatu de guvernulu presente, si pusu pe inaltimea tribunei romane pentru . . . a insultá totu, ce este romanescu, a degradá natiunea romana in ochii strainului si a tradá lui Strousberg t6te fortele ei de viétia materiale, dér' de a cun6sca triumfulu, ce a reportatu si astadata natiunea romana, care triumfu nu este numai o simpla resolvire a cestiunei grave strousbergiane in favorulu natiunei romane, dér' totuodata o cestiune eminentemente politica.

Éta acele 2 zile de dulce suvenire pentru anelele romane. Guvernulu basandu pe maioritatea creata, redicata de elu din mormentulu, in care se odihnea fanariotismulu, a redigeatu monstru6sa conventiune in caus'a caliloru ferate, Strousberg. Redigiá apoi unu alu 2-lea proiectu totu atatu de defectuosu si periculosu posteritatiiei romanismului, proiectulu de conversiune a obligatiunilor strousbergiane!

Diu'a pertractarei, diu'a de 5 Iuliu sosese . . . o di de mare insemnatate! Barbati romanesce, cari s'au stracuratu, in acésta camera s'au unitu in cugete si in sentiri, pentru a salvá Romania de cursele inveninat6rie, ce se tendeau romanilor prin aceste proiecte, fia din pré mult'a afectiune a ministriloru catra chefu, fia din necugetarea lorú! Natiunea stá si asteptá tremurandu verdictulu de m6rte seu viétia. Discusiunile incepu. Guvernulu si ai sei sustieneau din t6te puterile trecerea si primirea acestoru 2 conversiuni. Barbati romani cu agerulu si bravulu romanistu Vernescu in frunte, suntu asta data la culminea chiamarei lorú. Vocea lorú, anim'a lorú devenira mai puternice cu fiacare minutu alu discusiunei: geniulu romanismului ii protegea! . . . Ei invinsera, conversiunea cestiunei Strousberg fú respinsa cu 62 voturi; conversiunea obligatiunilor, contra tuturor opinatiunilor guvernului, cadu si ea cu 59 contra 56 voturi! Guvernulu declara, ca este aplicatu a esecuta votulu a maioritatiei: se pune deci la votu propunere si se primesce votulu minoritatiei delegatiunilor, adica „de a se estimá lucrarile facute, si a se plati de catra statulu romanu detentoriloru de obligatiuni pretiulu ecuivalentu.“

Representantii romaniloru si ai patriei lorú prin conduit'a lorú demna si onorifica, au datu o suficienta lectiune ispititoriloru straini, ca natiunea romana in midioloculu celoru mai crude persecutiuni, in midioloculu celoru mai mari amenintari inca va sci apará cu energia interesele si venitorulu seu: ca a aratatu totu odata inimiciloru ei de susu si de diosu, dela putere si celoru te-reitori, ca incercarile lorú suntu si voru fi zadarnice.

Óre convinsus'au baremu acum cei de susu, ca nu este acesta drumulu, ce i va conduce la gloria!

60. Trib. reg. Huszt cu judec. cerc. Huszt si Ökörmező.
61. Trib. reg. Satumare cu judecat. cerc. in Satumare, Szinyer-Várallya si Fehér-Gyarmath (Coloni'a Alba).
62. Trib. reg. Careia mari cu judecat. cerc. Careii mari, Erdőd si Máté-Szalka.
63. Trib. reg. Bai'a mare, cu judec. sing. in Bai'a mare si Siomecut'a mare.
64. Trib. reg. Zelahu cu judec. cerc. Zelahu, Szil.-Cehiu si Tasnadu.
65. Trib. reg. Simleulu-Selagiului ca judecat. cerc. in Simleulu-Selagiului.
66. Trib. reg. Nyiregyháza cu judec. cerc. in Nyiregyháza, Kisvárdá, N. Kalló si Nirebatoru.
67. Trib. reg. Hajdu-Böszörményi cu judecat. cerc. H. Böszörményi, Nánás si Hadház.
68. Trib. reg. Bichisiu-Giul'a cu judec. cerc. B. Giul'a, Bichisiu, Szeghalom, B. Ciab'a, Orozháza si Szarvas (Corneni).
69. Trib. reg. Macau cu judecat. cerc. Macau, Nádlacu si Battonya.
70. Trib. reg. Segedinu cu judec. cerc. Segedinu si Ciongradu.
71. Trib. reg. H. M. Vásárhely cu judec. cerc. H. M. Vásárhely si Szentés.
72. Trib. reg. Aradu cu judec. cerc. Aradu, Pecic'a, Radn'a si Siri'a.
73. Trib. reg. Borosiu-Ineu cu judecat. cerc. B.-Ineu, Chisineu si Buteni.
74. Trib. reg. Bai'a de Crisiu cu judec. cerc. Bai'a de Crisiu si Halmagiu.
75. Trib. reg. Lugosiu cu judec. cerc. Lugosiu, Bocsi'a si Fagetu.
76. Trib. reg. Oravit'i'a cu judec. cerc. Oravit'i'a si Sasc'a.
77. Trib. reg. Temisiór'a cu judecat. cerc. Temisiór'a, Buziasiu, Ving'a, Lipov'a, Aradulu nou si Recasiu.
78. Trib. reg. Versietiu cu judec. cerc. Versietiu si Dett'a.
79. Trib. reg. Becichereculu mare cu judecat. cerc. in Becichereculu mare, Török-Becse si Modosiu.
80. Trib. reg. Chichind'a mare cu judec. cerc. Chichind'a mare, Török-Kanizsa, Zsombolya, N. Szt. Miklos si Billetu.

III. In Transilvani'a.

1. Tribunalulu reg. Clusiu cu judecatoriele cercuale Clusiu, Hodinu, Cosiocn'a si Mociu.
2. Trib. reg. Gherl'a cu judec. cerc. in Gherl'a, Hidalmasiu, Panteicu si Szék.
3. Trib. reg. Turd'a cu judecat. cerc. Turd'a, Muresiu-Ludosiu, Vintiulu de susu si Iar'a inferióra.
4. Trib. reg. Aiudu cu judecat. cerc. Aiudu, Uiór'a si Blasiu.
5. Trib. reg. Alb'a Iulia cu judec. cerc. Alb'a Iulia, Giorgiu si Oresti'a.
6. Trib. reg. Abrudu cu judec. cerc. Abrudu si Campeni.
7. Trib. reg. Dev'a cu judec. cerc. Dev'a, Ili'a-Muresiana si Hunediór'a.
8. Trib. reg. Hatiegu cu judec. cerc. Hatiegu si Puiu.
9. Trib. reg. Sibiiu cu judec. cerc. Sibiiu, Sebesiu, Seliste, Nocrichu si Mercurea.
10. Trib. reg. Fagarasiu cu judec. cerc. Fagarasiu, Sierpeni (Siercai'a) si Zernesci.
11. Trib. reg. Brasiovu cu judec. cerc. Brasiovu si Satulungu (in Sacele).
12. Trib. reg. Santu-Georgiu cu judec. cerc. Santu-Georgiu si Barotu.
13. Trib. reg. Kézdi-Vásárhely cu judec. cerc. K.-Vásárhely si Covasn'a.
14. Trib. reg. Ciucu-Szereda cu judecat. cerc. Ciucu-Szereda si Ciucu-St.-Martinu.
15. Trib. reg. Gy.-St.-Miklos cu judec. cerc. Gy.-St.-Miklos.
16. Trib. reg. Bistrit'i'a cu judecat. cerc. Bistrit'i'a si Teac'a.
17. Trib. reg. Naseudu cu judec. cerc. Naseudu si Rocn'a vechia.
18. Trib. reg. Desiu cu judecat. cerc. Desiu, Betleanu si Lapusiu ungurescu.
19. Trib. reg. Tergulu Muresiului cu judecat. cerc. T.-Muresiului, Nyárad-Szereda, Mező-Band, Reginulu sasescu si D.-St.-Martinu.
20. Trib. reg. Odorheiu cu judec. cerc. Odorheiu, Sz.-Keresztur si Etéd.
21. Trib. reg. Sighisiór'a cu judecat. cerc. Sighisiór'a, Rupea (Cohalmu) si Cincu mare.
22. Trib. reg. Mediasiu cu judecat. cerc. Mediasiu, Elisabetopole si Bolcaci. „Fed.“

Discursulu lui Gambetta,

rostitu la Bordeaux, in sal'a Laurendeau, in audiulu comitetului republicanu.

(Urmare.)

Dá, orcatu de multu ar' fi astadi calumniati ómenii si principiile revolutiunei franceze, trebuie se le revindcamu cu voce mare, se urmamu opera nóstra, care nu se va sfirsi decatú candu revolutiunea se va indeplini (aplause); intielegu inse prin acestu cuventu, revolutiunea, respandirea principiilor de justitia si de natiune, cari o inspirau, si respingú din tóte puterile mele asimilarea perfida, calculata, a protivniciloru nostri cu întreprinderile de violinti. Revolutiunea a voitu se garanteze tuturoru justiti'a, egalitatea, libertatea: ea proclamá domni'a lucrului, si voiea se asigure tuturoru legitimele róde; dé'r' avú intardiari, mare eclipse. Concistele materiale ne au remasu in parte, dé'r' concistele morale si politice, in mare numeru, suntu inca a veni. Lucratorii si sateanii, mai cu séma cesti din urma, n'avura pana acum decatú beneficii materiale, ce suntu negresitu pretiése, demne de respectatu si de tóta solitudinea nóstra, dé'r' de neajunsu pentru a face liberi si deplini.

Astfeliu, nimicu nu este mai logicu, mai naturale, decatú voturile si actele tieraniloru, de cari ne plangemu cate odata, fara a voi se tenemu séma de starea de inferioritate intelectuale, in care societatea i mantiene. Aceste plangeri suntú nedrepte, ele suntú neintemeiate, ele se intorcú contra celoru, cari le rostescú: suntú faptulú organizarei unei societáti nepreveditórie. Tieranii in comparare cu partea luminata a tieriei suntú inapoiati cu mai multi seclii. Dá, departarea este enorma între densii si noi, cari amu primitu educatiunea clasica si sciintifica, de si neperfecta, din dilele nóstre; cari amu invetiati a citi in istori'a nóstra; noi cari ne vorbimú limb'a nóstra, pe candu, lucru crudu de spusu... atati'a dintre compatrioti nostrii nu facu decatú a o inganá. A! acestu tieranu, devotatu muncei pamentului, care pórtu cu atat'a curagiú greutatea dilei, fara alta mangaiere decatú de a lasá copiiloru sei ogorulu parintescu lungitu cu o fasie, tóte pasiunile sale, veseliele sale, temerile sale suntú concentrate asupra sórtei acestui patrimoniu. Elu nu simte din lumea esterióra, din societatea in care traiescu, decatú viiete vage, legende; este prad'a incalatoriloru si a dibaciloru; lovescu fara a sci sinulu revolutiunei, binefacatórea lui; dá cu lealitate impositulu si sangele seu unei societati, pentru care încerca atat'a temere catu si respectu. Dé'r' aici se marginescu rolulu seu, si déca i vei vorbi principiuri, elu nu intielege si naturalminte -ti respunde interesu! Asia dé'r' tieranulu trebuie se ne adresamú necurmату, pe densii trebuie se i redicamú si se i instrumú. Cuvintele pe cari le au preschimbatu partitele, de ruralitate, de camera rurale trebuie a le redicá si a nu face dintr'ensele o injuria.

A! ar' trebui se dorimú a avé o camera rurale in sensulu profundu si adevratu alu cuventului, ca-ci nu cu vechi nobili se face o camera rurale, ci cu tierani luminati si liberi, apti a se representá pe densii insisi; si atunci, in locu de a fi bataie de jocu, acésta calificare de camera rurale ar' fi unu omagiú facutu progreselorú civilizatiunei in masse. Acésta nóua putere sociale ar' fi utilizata pentru fericirea generale. Din nefericire, nu suntemú inca acolo, si acestu progresu ne va fi refúsatu pe catu timpu democratia franceza nu va fi ajunsu a demonstrá, a demonstrá pana la evidentia, ca interesulu vitale alu claselorú superióre, déca ele voiescu a reface patri'a, déca voiescu a i redá marirea, puterea si geniulu seu, este tocmai de a redicá, de a emancipá in privinti'a morale acestu poporú de muncitori, cari tiene in reserva unu sucu de víetia inca neatinsu si tesoure nesecabile de activitate si de aptitudini. Trebuie a invetiá, a aratá tieraniloru ceea ce datoiescu ei societatei si ceea ce potú cere dela dens'a (aplause).

In diu'a candu va fi bine stabilitu, ca n'avemu opera mai mare si mai grabnica de facutu, ca trebuie se lasamú la o parte, se amanamú tóte celelalte reforme, ca n'avemu decatú o sarcina, a instrui poporulu, a respandi educatiunea si sciinti'a in mari valuri, in acea di o mare inaintare va fi facutu spre regenerarea nóstra; inse trebuie cá actiunea nóstra se fia indoita, se bureze asupra desvoltarei spiritului si a corpului, trebuie, dupa o esacta definitiune, cá facare omu se ne dá o inteligentia servita realminte de organe. Nu voimú numai cá acesti ómeni se cugete, se citésca si se rationeze, voiescu se póta si lucrá si combate. Trebuie a pune pretutindeni langa institutore, gimnastulu si militariulu, pentru cá copii nostrii, soldatii

nostrii, concetatiunii nostri se fia toti apti a tiené o spada, a manui o pusca, a face lungi marsiuri, a petrece nopti fara adapostu, a indurá cu vitejie tóte incercarile pentru patria (miscare). Trebuie a invetiá pe aceeași linia ambele aceste educatiuni, ca-ci altfeliu veti face o opera de literati, nu veti face o opera de patrioti.

Dá, dorimú, déca furamú întrecuti, dá, déca induraramú acésta suprema injuria de a vedé Franci'a lui Klever si a lui Hoche perdiendu dóue din provinciile ei cele mai patriotice, acele care contineau celu mai mare spiritú militariu, comerciale, industriale, democraticu: nu trebuie se acusamú de catu inferioritatea nóstra fisica si morale. Astadi interesulu patriei ne comanda a nu pronuncia cuvinte imprudinti, a ne încléstá buzele, a respinge in fundulu animei resimtiementele nóstre, a aduná si cará materialurile pentru marea lucrare a regenerarei nationale, si a pune totu timpulu trebuintiosu pentru cá opera se dainuiescu. De voru trebui diece ani, dóuedieci de ani, trebuie se punemu diece ani, dóuedieci de ani; dé'r' trebuie se incepemú indata, trebuie cá facare anu se recépa inaintandu in víetia o generatiune nóua, tare, inteligente, iubindú sciinti'a cá si patri'a, si avendu in anim'a ei indoitulu simtiementu, ca nu -si servescú cineva bine patri'a decatú renoundu-o cu braciulu si cu ratiunea.

Amu fostu crescuti intr'o scóla aspra: suntemú detori, de va fi cu putintia, se ne vindcamú de **ból'a** vanitatii, care ne a causatu atatea desastre.

Suntemú asemenea detori se dobandimú consciintia din partea de respundere ce ne revine la toti, si, vediendu léculu, trebuie se sacrificamú totu pentru acestu scopu imediatu, trebuie se ne refacemú, se ne reconstituimú; si pentru acésta, nimicu, nimicu nu trebuie se ne coste educatiunea cea mai deplina dela temelie la culme a cunoscintelorú umane.

Negresitu, ca trebuie se urce acésta scara meritulu recunoscutu, aptitudinea aratata, incercata: judecatori integritati si nepartinitori, alesii liberu de catre concetatiunii lorú, voru otari in publicu, astfeliu incatu numai, numai meritulu va deschide usile. Se aruncamú impreuna cu nefastii autori ai tuturor relectorú ce ne au bantuitu, acei cari au pusú cuvintele in loculu actiunei, pe toti aceia, cari au pusú favoritismulu in loculu meritulu, pe toti acei, cari au facutu din profesiunea armelorú nu unu midiolocu de a protege Franci'a, dé'r' unu midiolocu de a servi capriciele stapanului si une ori de a se face complicele crimelorú lui (aplause).

Intr'unu cuventu, se reintramú in adeveru, si tóta lumea se audia, ca atunci, candu in Franci'a s'a nascutu unu cetatianu, s'a nascutu unu soldatu; si oricine se va codi de a-si implini acésta indoita detoria de instructiune civile si militaria se fia fara mila lipsitu de drepturile de cetatianu si alegatoriu. Se facemú a petrunde in sufletele generatiunilorú actuale si in ale celoru ce se voru nasce ide'a, ca intr'o societate democratica, ori si cine nu e in stare a luá parte la dureri si la nevoi, nu e demnu de a luá parte la guvernú (aplause).

Printr'acésta, domniloru, o repetu, veti reintrá in adevurulú principiilorú democratice, care e de a onorá lucrulu, care e de a face din lucru si din sciintia dóue elemente constitutive ale oricarei societati libere.

Ah! ce mai natiune s'ar poté face cu o astfeliu de disciplina, urmata cu relogiositate mai multi ani, cu admirabilele aplecari ale rasei nóstre de a produce cugetatori, invetiati, eroi si spirite libere! Gandinduse cineva la acestu mare subiectu, se redica indata mai presusu de intristarile presentului spre a privi viitorulu cu incredere.

Domniloru, o spunu cu mandria, pe terenulu sciintiei Franci'a póte sustiené rivalitatea cu lumea intréga; si, cu tóta scaderea de nivelu a spiritului publicu, pe care a trebuitú s'o constatu nu de multu, multamita cerului, in tier'a nóstra a remasu o mana alésa de ómeni, cari in tóte dilele, au trecutú peste limitele sciintiei, cari, in tóte dilele, au inaintatu dincolo de progresulu spiritului umanu; si printr'acésta Franci'a, oricari au fostu, orcatu de mari au fostu desastrele ce au coplesitu tier'a, Franci'a remane conducatórea lumei (sensatiuni).

Sciiti ce se dicea in timpulu resbelului in strainatate? „Nu mai suntú carti!“ Si in adeveru, fiindu ocupata tóta cu apararea sa. Franci'a nu mai producea nimicu pentru inteligenti'a popóreloru (miscare).

Dé'r', domniloru, ceea ce eu ceru e, cá acea sciintia se ésa din carti, din bibliotece, din academii si din institute; ceru cá cei ce o tienu ascunsa se o imparta celoru ce au nevoie de dens'a;

voiu cá sciint'ia se se scobóre pe piaci'a publica, cá ea se se dè in cele mai umile scóle.

Dá, se facemu apelu la invetiati, cá ei se iè iniciativ'a: ei trebuie se grabésca catu se póte de tare restaurarea nóstra morale si nationale. Dér', déca vremu cá regenerarea se ni se faca rapede, nu trebuie se n'avemu incredere in inteligentiele abia desteptate, trebuie se nu ne tememu de locu de a imparti prin colegie si scoli totu adevverulu. Trebuie se scimu cu otarire si cu otarire se si practicamu ceea ce suntu adevverurile superióre ale sciint'iei si ale ratiunei, cari impresionéza si imbiba mai bine inteligentiele cele tinere: si de acea unulu din cei mai mari cugetatori ai acestui seculu, Auguste Comte, facea cá instructiunea se incépa prin sciint'iele esacte. S'au facutu numeróse esperientie in acésta privintia, cari au datu totudéun'a acelasi rezultatu, adica in inteligentiele cele mai june au culesu totudéun'a mai bine invetiamentele cele mai inalte, care li se oferiau: nu erau inca falsificate de naravirea lenei séu a gresielei!

Dér' intielegeti, ca aici n'avemu se discutamu o programa de educatiune. Amu spusu ceea ce tieneamu se spunu inaintea dvóstra, pentruca aceste cestiuni ne au rapitu unu momentu din anevointiele si amaratiunile situatiunei de facia. Vreamu se ve vorbescu de viitoriu. Amu convinctiunea, ca partitulu democraticu, avendu intieptiunea si otarire de a nu cere altu ceva, ci de a o reclamá fara oboséla, va ajunge in curendu se aréta tieranului, care lu considera cá pe unu vrasmasiu, ca i e celu mai credintiosu amicu; dá, amu ajunge indata se lu facema a intielega si a tiené minte, ca avemu consciintia de detoriele nóstre catra deusulu. Suntemu nisce frati mai mari, si amu fi nisce frati ingrati, déca amu parasi viéti'a fara a i fi asecuratu emanciparea materiale si morale (vii aplause).

(Va urmá.)

Cronica esterna.

ROMANIA. Siedintiele camerei tienute in septeman'a pana la 3 Iuliu le numescu diurnalele de négra suvenire, vediendu, pana unde nu se o-prescu ómenii cosmopoliti a ignora interesele cele mai vitale ale romanismului. — „Informatiunile“ vorbindu dintr'o anima cu caldura pentru natiunea romana se esprima cu acea amaratiune, care o simtimu si noi, orcandu se postpunu séu desconsidera midiolócele de cultura pentru natiune. Din subventiunea de 20 mii ce dá statulu societatei academice s'au taiatu 10 mii franci; dér' pentru primirea óspetiloru, se intielege, ca boieri, prin manastiri s'au votatu 80 mii franci, postu in bugetu, care facia cu ajutorirea instituteloru de cultura pune sigilu pe lips'a de zelu si iubire pentru cultur'a natiunei. Apoi se apuca de Maiorescu si intre altele dice:

„E de insemnatu, ca acestu domnu, care cerú cu atat'a patriotismu stergerea subventiuniloru pentru societati, sum'a de 80.000 franci pentru petreceri prin manastiri a aprobat'o!!

A vorbitu d. G. Brateanu contra acestei sume, dér' patriotic'a adunare, care, dupa dis'a dlui, a proserisu discutiunea, nici ca i a datu atentiune.

Curióse si opositiunea, ea de si mica, dér' totu face incercari. Si apoi isbutesce?

D. G. Brateanu a aratatu din esperientia, ca astfelu de sume nu se mai dau nici intr'o tíera monastiriloru. Dér' ce are de a face acést'a déca adunarea nóstra vrea se dè manastiloru si societatoru nu. Asia i place!

Asia i a placutu dlui ministru Tell, candu a stersu subventiunea gimnasiului si besericei St. Nicolau din Brasiovu, si dta dle Bratene trebuie se te pleci.

D. Tell, omulu din poporu, scie ce face, scie, ca danduse subventiune si acestu gimnasiu -si perde independintia. I a taiat'o si acum gimnasiulu sta liberu de a ajunge pre man'a unguriloru. Si déca va fi asia cu elu, conducatoriul acestui institutu voru fi de vina, cari nu i au sciutu pastrá independintia, pre care d. Tell i a dat'o, in ne-

pasare chiaru a chrisóveloru domnesci, cari acóda besericei St. Nicolau din Brasiovu subventiune. Pre basea carora déca ar' intentá procesu guvernului romanu, si ar' castigá, d. Tell totu nu va fi mai pu-cinu de risu cum a fostu pana acum.

D. Tell a avutu unu planu, de a isbi institutiunile acestui poporu, si a facut'o. Natiunea pentru care a lucratu astfelu se i dè numirea ce merita.

Pucinu i pasa dsale, déca in vecinatate: Academia din Pest'a primesce subventiune de preste 300.000 fl. pre anu.

Pucinu ei pasa si dlui Iepureanu, déca mu-seulu unei provincie din Clusiu are subventiune de 80.000 fl., dsa vrea cá alu nostru, alu capitalei, se n'aiba nici 10.000 de fr.

Dloru asia voru, asia facu, si puterea este in man'a dloru.“ —

Daunele cesionate prin ploii in partea ostica a Romaniei in locurile mai scunde perluate de rivuri suntu intocma de mari si multe cá si in Transilvani'a si Banatu, unde apele ecsundate casingara multa stricatiune atatu campuriloru catu si drumuriloru. —

Versailles 15 Iuliu. Adunarea nationale: Alegerea lui Faidherbe a fostu validata.

Respundendu la o interpelare, Dufraure dice, ca anquet'a parlamentaria asupra cumperarei de arme in Americ'a a fostu urmata de o anqueta judiciara ce a inceputu a se face.

Parisu 15 Iuliu. Diuariulu „la France“ dice: France si leale suntu explicatiunile schimbate intre Franci'a si Itali'a. O nota a lui Jules Favre invitase pe insarcinatu cu afaceri dela Florenti'a de a atrage atentiunea guvernului italianu asupra tonului agresivu alu unor'a din diuariile italiene si asupra interpelarei relativa la lucrarile ce se ecse-cuta la Civit'a vechia. Prin acea nota Jules Favre declara, ca Franci'a nu cugeta de felu de a créa dificultati Italiei séu de a redicá, sub o forma óre-care, cestiunea puterei timporale; n'are alta dorintia decatu de a vedé asigurata independintia personale a Papei si mantinerea liberului ecsercitiu alu puterei sale spirituale.

Guvernulu italianu, desaprobandu, in respun-sulu seu, polemic'a agresiva si reu intentionata a diuarieloru italiene, dice, ca lucrarile dela Civit'a vechia n'au altu scopu decatu derimarea vechiloru fortificatiuni; da explicatiuni detaliate despre ceea ce Itali'a face si va face inca pentru conciliarea nóuei situatiuni cu dreptulu si demnitatea santului scaunu; adauga, ca va primi cu diferintia ori ce propunere a guvernului francesu in acésta privintia.

Aceste explicatiuni au fostu date adi diminétia de d. Nigra lui Thiers.

„La France“ crede a sci, ca in acea convor-bire a domnitu o cordialitate reciproca ce a pro-dusu in o parte si in alta o impresiune fórte fa-vorabile.

Parisu 16 Iuliu. „Diuariulu oficiale“ anun-cia numirea generalului Aurelles de Paladine cá com- mandantu superioru la Bordeaux. —

Varletati.

Provocare

catra nobilii locuitori din Brasiovu.

Cursulu provis. de preparandia pentru docenti poporali, aplacidatu prin decretulu ministerialu sub Nr. 4607, se va incepe, dupa cuprinsulu decretului Nr. 10.369 alu aceluiași inaltu ministeriu de cultu si instructiune publica, in 14 Augustu a. c. in Bra-siovu si va dura 6 septemani.

Dupace incl. comun'a brasioveanu, rogata a primi docenti populari intr'unu cortelu publicu séu pe spese publice, nu putú implini rugarea, senatulu

scolariu districtualu, in siedintia din 14 Iuliu', a decisu a emite una provocare catra nobilii locuitori brasioveni, gat'a la sacrificia, numindu si una co-misiune pentru ecsecutarea acestei cauze, constata-tória din subscriisii trei consiliari scolari.

Comisiunea se róga asia déra de onor. conce-tatiuni, cá se binevoiesca a primi in locuintiele sale spre scopulu culturai poporului, sub durata acestoru 6 septemane de cursu pregatitoriu — dintre 80—100 invetiatori ce potu se concurga, cate unulu doi in locuintiele sale, fara a se pretinde alta, de catu cortelu, cu care pe langa 50 cr. ce capeta pe di nu se potu provedé. Se cere déra neaparatu in-cortelare gratuita, déca vremu se nu se impedece cultur'a poporului prin acestu defectu.

Onorabilii conce-tatiuni se binevoiesca a-si arata generositatea prin subscrierea in cólele de provocare de pe la deosebitele comisiune séu la on. reuniune indistruala séu prin insinuarea la unulu din subscriisii membri ai comisiunei, facundu-si cunoscuta vointia ddsale cea generósa. —

Ioane Molnár m/p.

Dr. Iosifu Fabriciu m/p.

Iosifu Mayer m/p.

— Comisiunea esmisa din sinulu ministeriului de interne, finantie si justitia pentru regularea referintieloru de posesiune a fósteloru re-gimente granitiare romane, — a indusu in unu procesu verbale rezultatulu pertractariloru, ce au a-vutu locu cu privire la regimentulu primu romanu, si l'a si prezentatu ministeriului de interne. Co-misiunea opinéza cá pentru regularea referintieloru de posesiune esistente de una parte intre erariu, ér' de alta parte intre comunele, cari au formatu regimentulu primu romanu, se se cerce complanarea pre cale amicabila, precum se intempla cu alu doi-lea regimentu granitiariu romanu. —

— (Nóua statiune telegrafica) la Bor-szék s'a deshcsu cu solenitate in 2 Iuliu a. c. —

Nr. 253/pres. 1871.

Publicatiune.

Conferintia cuartale a comitetului permanentu representativu alu comitatului Turdei se va tiené la 28 Iuliu a. c. ante-meridiane 10 óre in opidulu Sasu-Reginu, cu scopu de a se publicá legi sanc-tionate si a se resolvable ordinatiuni mai inalte, recuisi-tiuni si mai multe afaceri interne.

Ceea ce prin acést'a se aduce la cunosciintia tuturor membriloru comitetului, cari locuiescu a-fara de comitatu.

Turd'a in 14 Iuliu 1871.

Dela comitele supremu alu comitatului Turdei.

Br. Georgiu Kemény m/p.,
comitele supremu.

Pismeti de Brasiovu de cei mai fini

recomanda onoratului publicu

Franciscu Helf,

3--3 conditore, tergulu cailoru, Nr. 38.

Cursurile

la bursa in 21 Iuliu 1871 stá asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 84 $\frac{1}{2}$ cr. v. a.
Napoleoni	—	—	9 „ 82 „ „
Augsburg	—	—	121 „ 50 „ „
Londonu	—	—	123 „ 05 „ „
Imprumutulu nationalu	—	—	59 „ 85 „ „
Obligatiile metalice vechi de 5%	—	—	69 „ 15 „ „
Obligatiunile rurale ungare	—	—	79 „ 40 „ „
„ „ temesiane	—	—	77 „ 50 „ „
„ „ transilvane	—	—	75 „ 75 „ „
„ „ croato-slav.	—	—	86 „ 25 „ „
Actiunile bancei	—	—	769 „ — „ „
„ creditului	—	—	285 „ 20 „ „

Redactoru respundietoriu

IACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tipariulu lui

IOANE GÖTT si fiu HENRICU.